Переклад О. Логвиненка

Чоловік з рубцем на обличчі перехилився через стіл і придивився до мого оберемка квітів.

— Орхідеї? — поцікавився.

— Є трохи, — відповів я.

— Венерині черевички, — сказав чоловік.

— Переважно.

— А щось новеньке? А втім, навряд. Я побував на цих островах років двадцять п'ять — двадцять сім тому. Якщо ви знайдете щось новеньке... о, то воно буде справді новеньке! Після мене тут майже нічого не залишилось.

— Я не колекціонер.

— Я був тоді ще молодий, — провадив чоловік. — Господи! Як я любив їздити по світу! — Він ніби оцінював мене. — Два роки в Ост-Індії, сім — у Бразілії. Потім подався на Мадагаскар.

— Про декого з дослідників мені доводилося чути, — мовив я, наперед тішачись цікавою розповіддю. — Кому ви збирали зразки?

— Доусонові. А вам часом не випадало чути прізвища Батчер?

— Батчер, Батчер... — Це прізвище було мені ніби знайоме. Нарешті я пригадав: "Батчер проти Доусона". — Ну звісно! То це ви позивалися,

щоб вам віддали платню за чотири роки?.. Здається, вас закинуло на безлюдний острів...

— До ваших послуг! — сказав чоловік з рубцем на обличчі й уклонився. — Цікава історія, еге? І пальцем не кивнувши, я збив собі на тому острові невеличке багатство, а вони ніяк не могли звільнити мене зі служби. Мені там частенько ставало смішно, коли я думав про це. Я навіть полічив наперед свої гроші й порозмальовував той клятий атол величезними цифрами.

— А як це сталося? — запитав я. — Я ту історію вже погано пригадую.

— Що ж... Ви коли-небудь чули про епіорніса?

— Здається. Ендрюс розповідав мені про це всього [125] місяць чи два тому. Він саме досліджував якийсь новий різновид. Це було перед тим, як " сів на пароплав. Здається, вони роздобули стегенну кістку — мало не цілий ярд завдовжки. От було, мабуть, чудовисько!

— Ще б пак! — сказав чоловік з рубцем. — Справжнє чудовисько! Проти нього легендарний Птах Рух Сіндбада-мореплавця — просто комар! І коли ж вони знайшли ту кістку?

— Років три-чотири тому. Чи не в дев'яносто першому році. А що таке?

— Що таке? Господи! Та того ж птаха знайшов я! Ще років двадцять тому. І якби Доусон не був такий дурний та віддав мені платню, то вони вже прославилися б на цілий світ!.. Але що міг удіяти я, коли той клятий човен віднесла течія.

Він помовчав.

— Мабуть, це те саме місце. Таке собі болото за миль дев'яносто на північ від Антананаріву. Часом не пригадуєте? Туди треба пливти на човні вздовж берега. Може, все ж таки пригадуєте?

— Ні, не пригадую. Але про болото Ендрюс нібито щось казав.

— Певно, це воно. На східному березі. Там така вода, що в ній чомусь нічого не гниє. Пахне наче креозотом. Це нагадує мені про Трінідад. А яйця вони теж знайшли? Мені попадалися з півтора фута завдовжки. Ви знаєте, там кругом болота, дістатися туди нелегко. І солі багато... Що я тоді тільки пережив! А знайшов я все те зовсім випадково. Якось поплив з двома тубільцями по яйця — у нас було таке чудернацьке каное, зв'язане з кількох частин. Отоді ми й натрапили на ті кістки. Ми прихопили з собою намет і на чотири дні харчів. Спинилися там, де грунт був твердіший... Навіть тепер, коли згадую про це, мені знову ввижається той дивний смолистий запах. Цікава була робота. Уявляєте, ми брьохали по грязюці й штурхали в неї залізними палицями. Яйця при цьому здебільшого розбивалися. Я не знаю, скільки минуло часу, відколи жили епіорніси. Місіонери кажуть, у деяких тубільних легендах ідеться про те, коли жили ті птахи. Але сам я нічого такого не чув*. Однак яйця, які ми знайшли, були зовсім свіжі, так ніби щойно знесеш. Свіжі-свіжісінькі! По дорозі до каное один із [126] моїх негрів упустив яйце, і воно розбилось об камінець. Ох і завдав же я перцю тому хлопцеві! Проте яйце було анітрохи не зіпсоване, навіть не пахло тухлим, так мовби птах його щойно зніс, хоч він, може, років чотириста вже як здох. А негр сказав, нібито його вкусила стонога. А втім, я відхилився від своєї історії. Ми цілісінький день бабралися в болоті й діставали ті яйця, пильнуючи, щоб їх не розбити. З ніг до голови ми були в гидкій чорній твані, і я, звісно, лютував, як чорт. Наскільки мені було відомо, це вперше пощастило знайти такі яйця зовсім цілими, навіть без жодної тріщинки. Згодом я пішов у Лондоні до Музею природничої історії, щоб подивитися на такі яйця. Всі вони були потріскані, посклеювані, наче мозаїка, ще й бракувало шматочків. А ті, що роздобув я, були бездоганні, і я мав намір після приїзду повидувати їх. Не дивно, що мене взяла

злість, коли той бовдур звів нанівець три години роботи! І через що? Через якусь стоногу! Я мало не нам'яв йому чуба.

* Наскільки відомо, жоден європеєць не бачив живих епіорнісів, якщо не брати до уваги сумнівного твердження Мейсера — він побував на Мадагаскарі в 1745 році. (Прим, авт.)

Чоловік з рубцем дістав глиняну люльку. Я поклав перед ним свій кисет із тютюном. Він почав задумливо натоптувати люльку.

— А решта яєць? Ви їх довезли додому? Я вже не пригадую...

— Оце ж і є найдивовижніше в моїй історії. У мене залишилося ще троє яєць. Зовсім-свіжих. Віднесли ми їх у човен, і я пішов до намету, щоб зробити собі каву. Обидва мої язичники зосталися на березі — один вовтузився зі своєю раною від укусу, а другий йому помагав. Мені й на думку не могло спасти, що ті негідники скористаються з нагоди і влаштують мені паскудство. Видко, той, котрого вкусила стонога, геть очманів від отрути й моєї прочуханки, — він узагалі був тип норовистий, — і підмовив другого.

Пригадую, сиджу я, покурюю люльку, а на спиртівці — я щоразу брав її з собою в ті експедиції — закипає вода. І тим часом милуюся болотом, освітленим призахідним сонцем. Видовище було дуже гарне — все болото в чорних та кривавo-червоних пасмугах. На обрії в сизому серпанку здіймаються пагорби, а над ними, немов челюсті печі, палахкотить небо, А ярдів за п'ятдесят у мене за спиною кляті язичники, байдужісінькі до цієї тиші й спокою, змовлялися втекти на човні й покинути мене самого з харчами на три дні, парусиновим наметом і невеличким барильцем води. Коли це раптом чую позад себе якийсь вигук. Оглядаюсь, а вони сидять у своєму каное, — справжнім човном його й не назвеш, — і відпливли вже ярдів двадцять від берега. [127] Я відразу збагнув, що сталося. Рушниця лежала в наметі, та й куль у мене,

як на те, не було — самий качиний дріб. Ті двоє знали про це. Але я ще мав у кишені невеликий револьвер і дістав його, поки біг до берега.

"Верніться!" — закричав я, розмахуючи револьвером.

Вони щось зашваркотіли до мене по-своєму, і той, котрий розбив яйце, вишкірив зуби. Я прицілився в другого, бо він був здоровий і гріб веслом. Та не влучив. Вони зареготали. Але я рук не опустив. "Спокійно!" — сказав я собі й вистрелив ще раз. Куля вдарила десь поруч із тим другим, він аж підскочив. На цей раз він уже не засміявся. Третім пострілом я поцілив його в голову, і він разом з веслом звалився за борт. Як для револьвера, то це зовсім непогано. Адже до каное було ярдів п'ятдесят. Той хлопець одразу пішов на дно. Не знаю, чи я застрелив його, чи тільки поранив і він утопився. Я заходився кричати до першого, щоб вернувся, але він тільки зіщулився в своєму каное, сидить — і ні пари з уст. Довелося випустити в нього решту куль, хоч і марно.

Скажу вам щиро, становище моє було таке безглузде, що далі вже нікуди. Я залишився на тому гнилому темному березі сам, позад мене, скільки оком сягнеш, — болото, попереду, скільки оком сягнеш, — океан; ось-ось зайде сонце й стане холодно, а чорне каное течія невблаганно відносить в океан. Як же я проклинав тоді, скажу вам, і доусонівську фірму, й джемрахівську, й музеї, і все на світі! Я горлав до того негра, щоб він повернувся, доти, доки мій голос перейшов на вереск.

Не було іншої ради, як кинутися за ним уплав, ризикуючи зустрітися з акулами. Я розчинив складаний ніж, узяв його в зуби й роздягся. Та, щойно ступивши у воду, згубив каное з очей. Одначе плив я, як мені здавалось, йому навперейми. Я сподівався, що негр у поганому стані, стернувати не зможе, і течія нестиме човника в один бік. Невдовзі він знову з'явився на виду, приблизно на південний схід від мене. Вечірня заграва вже майже згасла, западали сутінки. На синьому небі

проступали зорі. Я плив, як справдешній спортсмен, хоч руки й ноги дуже скоро заболіли.

І все ж каное я наздогнав аж тоді, як зорі всіяли все небо. Коли стемніло, вода навколо мене почала просто-таки світитися — фосфоресценція, ви знаєте. Часом у мене від неї аж у голові паморочилось. Я вже не міг збагнути, де зорі, а де фосфоресценція і як я пливу — догори головою чи догори ногами... Каное було чорне, як смола, а брижі на воді — наче рідкий вогонь. Я, звісно, боявся залазити в каное. Треба [128] було спершу подивитися, що робитиме тубілець. А він, як видно, лежав, згорнувшись калачиком, на носі човника, бо корма вся піднялася над водою. Каное пливло за течією й повільно оберталося — знаєте, як ото у вальсі. Я схопився за корму й потяг її вниз — може, думаю, негр прокинеться. А тоді поліз через борт. Ножа я тримав у руці, щомить готовий завдати ним удару. Але хлопець навіть не поворухнувся. Так я сидів на кормі того невеличкого каное, і течія несла його спокійним океаном, поверхня якого світилася. Над головою мерехтіли міріади зірок, а я ждав, що буде далі. Минуло багато часу. Нарешті я покликав хлопця на ім'я — раз, удруге. Але він не відгукнувся. Сам я був надто змучений, щоб підступати до нього, — не хотілося ризикувати. Так ми й пливли. Здається, я навіть раз чи двічі закуняв. А коли розвиднілось, побачив, що тубілець уже давно мертвий, весь розпух і посинів. Троє яєць і кістки лежали посеред каное, барильце з водою, трохи кави й сухого печива, загорненого в номер кейптаунського "Аргуса"— у ногах покійника, а під ним — бляшанка з метиловим спиртом. Весла на човнику не виявилось, і замінити його, крім бляшанки, теж не було чим. Отож я вирішив пливти за течією, поки мене десь підберуть. Я оглянув мертве тіло, дійшов висновку, що то був укус змії, скорпіона або невідомого різновиду стоноги, й викинув труп за борт.

Після цього я напився води, поїв трохи печива і нарешті роззирнувся. Коли людина вибивається з сил так, як вибився тоді я, бачити вона, мабуть, починає гірше. Принаймні мені не видно було ні Мадагаскару, ні взагалі будь-якої землі. Я розгледів тільки вітрило, що зникало на

південному заході, — певно, то була якась шхуна, але сама вона так і не показалась. Невдовзі сонце підбилося вище й стало припікати. Господи, у мене мало не закипали мізки! Я пробував занурити голову в воду, але згодом на очі мені потрапив кейптаунський "Аргус", я ліг на дно каное й накрився газетою. Все ж таки чудова це річ — газети! Я ні разу в житті не дочитав жодної до кінця, та коли людина залишається сама, вона може дійти бозна до чого! Отож я перечитав той клятий "Аргус" разів, мабуть, з двадцять. Смола, якою було обмазане каное, від спеки аж диміла й здувалася великими пухирями.

— Я плив за течією десять днів, — розповідав далі чоловік з рубцем. — Коли слухаєш, то це здається дрібницею, правда ж? А для мене тоді кожен день був мовби останній. На воду я міг дивитися тільки вранці й увечері — так нестерпно вона блищала. Після того першого вітрила я [130] три дні нічого не бачив, а потім на суднах, які помічав я, не бачили мене. Десь так на шосту ніч менше ніж за півмилі від мене проплив корабель; на ньому яскраво горіли вогні, ілюмінатори були відчинені. Корабель скидався на величезний світляк. На палубі грала музика. Я підхопився на ноги й почав не своїм голосом кричати... А другого дня проткнув одне з епіорнісових яєць, шматочок за шматочком обчистив з одного краю шкаралупу й покуштував його. Яка ж була моя радість, коли яйце виявилось досить смачне! Воно мало ледь відчутний присмак — ні, не такий, як у зіпсованого, а просто як у качиного. А на жовтку з одного боку була така кругла пляма — дюймів шість завширшки, з кров'яними прожилками і білим рубчиком у сосонку. Все це здалося мені дивним, але тоді я ще не знав, що воно означає, до того ж перебирати харчами не випадало. Яйця мені вистачило на три дні, я їв його з печивом і запивав водою. Крім того, жував кавові зерна — щоб збадьоритися. Друге яйце я надбив на восьмий день і злякався.

Чоловік із рубцем примовк.

— Так, — мовив він потім, — там був зародок. Вам, мабуть, важко в це повірити. Але я повірив. Адже я бачив його на власні очі! Те яйце пролежало в холодній чорній твані років триста. Однак помилитись я не

міг. Там був — як це його називають? — ембріон! Велика голова, вигнута спина, в грудях у нього билося серце, а жовток увесь зсохся, і всередині в шкаралупі та поверх жовтка тяглися довгі перетинки. Виходило, що я, пливучи в маленькому каное посеред Індійського океану, висиджував яйця найбільшого з вимерлих птахів! Якби ж старий Доусон про це знав! За таке варто було віддати чотирирічну платню! А ви як гадаєте?

І все ж таки ще до того, як на обрії з'явився риф, мені довелося з'їсти те дорогоцінне створіння, все до решти, хоч іноді я через силу підносив його, клятого, до рота. Але третього яйця вже не чіпав. Я спробував роздивитися його проти світла, та крізь таку товсту шкаралупу годі було розгледіти, що там діється всередині. Мені, правда, здавалося, ніби я чую, як там пульсує кров, але, може, то просто шуміло у мене в вухах — як це буває, коли приставиш до вуха морську мушлю.

А потім показався атол. Він з'явився разом із вранішнім сонцем зненацька, зовсім поруч. Мене несло просто до нього. Та коли до берега залишалося з півмилі, не більше, течія раптом повернула вбік, і мені довелося щосили гребти руками й шматками шкаралупи, щоб дістатися до острова. [131]

І я таки дістався. То був звичайнісінький атол, милі чотири завширшки. Росло там кілька дерев, било джерельце, а лагуна аж кишіла рибою. Я відніс яйце на берег і знайшов непогане місце — якомога далі від води, щоб не дістав приплив, і на сонці. Одне слово, створив йому якнайсприятливіші за тих обставин умови, а тоді щасливо витяг на берег свого човника й пішов оглянути острів. Просто дивом дивуєшся, який непривабливий вигляд мають ці атоли. І коли я натрапив на джерельце, то йти далі відразу перехотів. У дитинстві мені здавалося, що на світі нема нічого кращого й захопливішого, ніж жити Робінзоном, але той атол був нудний, як молитовник. Я блукав по ньому, шукав чогось поїсти й розмірковував. Та, повірте, ще не настав і вечір, а я вже був ситий тим островом по саме горло. А мені ж іще й пощастило: того ж таки дня, коли я прибився до берега, погода перемінилась. Над морем, із півдня на північ, пронеслася гроза, захопивши краєм і мій

острів, а вночі почалася злива й завив вітер. На воді каное недовго протрималося б, самі знаєте.

Ночував я під каное, а яйце, на щастя, лежало в піску, далеченько від берега. Пригадую, перше, що я почув, був страшний гуркіт — так, наче по днищу пороснув град камінців. Мене всього облило водою. А мені саме приснилося, немовби я в Антананаріву; отож я сів і почав гукати спросоння Інтоші — хотів спитати, що це в біса за гармидер зчинився. Вже й мацнув рукою нібито по стільцю, де в мене звичайно лежали напохваті сірники, й аж тоді згадав, де я. Хвилі світилися фосфоресцентним світлом і котилися в мій бік, ніби хотіли проковтнути мене, а довкола — чорна ніч, хоч в око стрель. У повітрі стояло суцільне ревище. Хмари зависли, здавалося, над самісінькою моєю головою, а дощ лив так, мовби небо опустилося аж на землю і хтось там вичерпував із нього воду й виливав її за небокрай. Вогнедишним драконом на мене насувався величезний вал, і я кинувся навтіки. Потім згадав про свого човника й, коли вода відкотилася, побіг на берег. Але каное вже не було. Тоді мені спало на думку подивитися до яйця, і я навпомацки рушив у той бік. Яйце було ціле й неушкоджене, його не дістали б там найлютіші хвилі, тож я сів біля нього й притис його до себе, як рідного брата. Господи, ох і нічка то була!

Шторм ущух іще до ранку. Коли розвиднілося, на небі не зосталося жодної хмарки, а на всьому березі валялися уламки дощок — так би мовити, рештки мого каное. Але тепер я бодай мав роботу. Я знайшов двоє дерев, що росли поруч, і змайстрував між ними з тих дощок такий собі [132] захисток від штормів. І того ж дня з яйця вилупилося пташеня.

Уявляєте, вилупилося саме тоді, коли я спав, поклавши голову на яйце, мов на подушку! Над вухом у мене щось лунко тріснуло, мене труснуло, і я сів. Яйце було скраю проламане, і з нього на мене поглядала така чудна бура голівка. "О господи! — вигукнув я. — Ласкаво прошу!" Пташа легенько натужилось і вилізло зі шкаралупи.

На початку це був гарненький приязний малюк завбільшки з невелику курку — одне слово, звичайнісіньке собі пташа, тільки досить величеньке. Пір'я воно мало спершу брудно-буре, ще й укрите такими сірими струпами, які, однак, дуже скоро пообпадали, і під ними виявилося щось на взірець м'якенького пуху — пір'ям його й не назвеш. Я був невимовно радий, коли побачив того малюка. Кажу ж вам, Робінзон Крузо і той не був такий самотній, як я. А тут на тобі — маю потішного товариша! Пташа дивилося на мене й кліпало очима, як курка, а тоді цвіркнуло й відразу заходилося клювати довкола себе, так ніби вилупитися на триста років пізніше було для нього просто дрібницею. "Радий тебе бачити, П'ятнице!" — сказав я, бо вирішив назвати його так, якщо воно з'явиться на світ, ще в каное, коли помітив у яйці зародок. Мене трохи тривожило те, чим його годувати, і спершу я дав йому шматок сирої рибини. Пташа проковтнуло його і роззявило дзьоба знов. Це мене втішило, бо якби за таких обставин воно почало ще й перебирати харчами, то мені довелося б зрештою з'їсти його самого.

Ви собі не уявляєте, яким кумедним виявився той малий епіорніс! Вже з першого дня він ходив за мною по п'ятах. Стане неподалік і дивиться, як я ловлю в лагуні рибу. Половина улову діставалася йому. До того ж він був досить кмітливий. На березі там валялися якісь огидні, вкриті бородавками зелені штуки, схожі на мариновані корнішони. Епіорніс скуштував одну з них, і його напала швидка. Після цього він на ту погань уже й не дивився.

Тим часом пташа росло. І росло просто на очах. Я зроду не був компанійською людиною, і його спокійна, товариська вдача мене цілком влаштовувала. Майже два роки ми з ним були такі щасливі, як тільки взагалі можна бути щасливим на безлюдному острові. Я знав, що платня мені в Доусона йде, і ніяких клопотів у голову собі не брав. Час від часу ми бачили в морі вітрило, але жодне судно до острова не підходило. Я збавляв час тим, що прикрашав острів візерунками з морських їжаків та всіляких химерних мушель. Де тільки можна, дуже старанно, великими літерами я повикладав: [134] "ОСТРІВ ЕПІОРНІСА", — як ото в нас на

батьківщині, ви ж бачили, роблять написи з різнобарвних камінчиків біля залізничних станцій. Я викладав також свої арифметичні підрахунки та всілякі малюнки. Я любив лежати й дивитись, як той гемонський птах гордо походжає коло мене й усе росте, росте. Якщо мені пощастить вибратися звідси, міркував я, то показуватиму його людям і так зароблятиму собі на хліб. Після першого линяння епіорніс почав ставати дуже гарним — з'явився чубчик, голубі сережки, розкішний зелений хвіст. Я все питав себе: мають Доусони право претендувати на нього чи ні? У штормову погоду або як наставав сезон дощів ми затишно лежали собі в курені, який я змайстрував з дощок від каное, і я розповідав йому небилиці про своїх друзів удома. А після шторму ми обходили вдвох острів і дивилися, чи не викинув океан чогось на берег. Одне слово, ідилія, та й годі. Якби я ще мав трохи тютюну, було б не життя, а рай.

Та десь наприкінці другого року в нашому маленькому раю почався розлад. П'ятниця вже вигнався тоді футів на чотирнадцять, мав велику, широку голову, що скидалася на кайло, і здоровенні карі очі з жовтим обідком, посаджені не так, як у курки — обабіч голови, а близько одне від одного, як у людини. Пір'я в нього було дуже гарне — не темне, аж жалобне, як у ваших страусів, а нагадувало кольором і фактурою скоріше оперення казуара. А згодом епіорніс, коли бачив мене, почав настовбурчувати гребінь і бундючитись — одне слово, показувати свою паскудну вдачу...

І ось одного разу, коли риболовля моя скінчилась досить невдало, П'ятниця заходив довкола мене в якійсь дивній задумі. Ну, міркую собі, це він наївся, либонь, морських огірків або ще чогось. Та, як виявилось, то мій птах просто показував своє невдоволення! Я теж був голодний, і коли нарешті зловив рибину, то хотів з'їсти її сам. Того ранку ми обидва були в поганому настрої. П'ятниця хутко схопив рибину, а я, щоб він покинув її, добряче потяг його по голові. Отоді він і напав на мене. Господи!..

Це він дзьобнув мене в обличчя. — Чоловік тицьнув пальцем на свій рубець. — А тоді заходився хвицатися. Справжнісінький ломовик! Я

схопився на ноги й, бачачи, Що птах не вгамовується, затулився руками і щодуху пустився тікати. Але він мчав на своїх незграбних лапах швидше від скакуна і все брикав мене ззаду, немов бияками, та довбав у потилицю своїм кайлом. Я метнувся до лагуни й забрів по самісіньку шию у воду. П'ятниця спинився на [135] березі — він не любив мочити лапи — й почав різко кричати, як павич, тільки хрипкіше. А тоді ну походжати туди-сюди на березі. Правду кажучи, бачити, як те викопне створіння стало господарем становища, було досить принизливо. Голова й лице в мене були заюшені кров'ю, а тіло... Ох, тіло моє геть спухло й посиніло!

Я вирішив перепливти на другий бік лагуни — нехай, думаю, побуде, клятий, трохи сам, поки вгамується. Там я виліз на найвищу пальму, сів і почав обмірковувати своє становище. Здається, в житті я ніколи не відчував себе таким ображеним — ні доти, ні після того. Яка жахлива невдячність! Я ж був йому рідніший від брата. Висидів його, виростив. Отакого здоровенного, незграбного, допотопного птаха! І це я, людина, господар природи й таке інше.

Я гадав, мине час, П'ятниця сам усе зрозуміє, і йому хоч трохи стане соромно за себе. Гадав, якщо мені пощастить наловити гарної риби і я. так, ніби випадково, підійду й пригощу його, то він схаменеться. Я не відразу збагнув, яким лихим і мстивим може бути птах вимерлого виду. Сама злість!

Не хочу розповідати вам про всі дрібні хитрощі, на які я пускався, аби тільки укоськати його. Це просто понад мої сили. Навіть тепер я червонію від сорому, коли згадую, якого приниження й зневаги зазнав від отого викопного монстра. Я пробував удатися до сили. Я кидав на нього з безпечної відстані шматками коралів, але він тільки ковтав їх. Тоді я запустив у птаха розчиненим ножем і мало його не позбувся, хоч він був надто великий, щоб епіорніс його проковтнув. Спробував я взяти його змором і перестав ловити рибу. Але П'ятниця навчився знаходити на березі після відпливу черв'яків, і йому цього вистачало. Півдня я простоював по шию в лагуні, а решту часу просиджував на пальмах.

Якось дерево попалося мені не дуже високе, птах дістав мене й добряче поласував моїми литками. Становище ставало просто нестерпним. Не знаю, чи доводилося вам коли-небудь спати на пальмі. Мене мучили там страшні кошмари. До того ж — яка ганьба! Ця вимерла погань походжає, немов бундючний герцог, по моєму острову, а я не маю права ступити на землю! Я аж плакав від утоми та злості і просто в очі заявив йому, що не дозволю якомусь розтриклятущому анахронізмові ганятися за мною по безлюдному острову. Знайди собі, кажу, мореплавця своєї епохи і клюй його, скільки заманеться. А він дивиться на мене і тільки дзьобом клацає. Одне слово, не птах, а якесь потворище, самі лапи та шия!

Навіть не хочеться казати, скільки все те тривало. Я б уже [136] давно його вбив, коли б знав як. Кінець кінцем я все ж таки придумав спосіб. До таких хитрощів удаються в Південній Америці. Я посплітав усі свої рибальські волосіні з водоростями та ліанами й зробив міцну линву завдовжки ярдів дванадцять чи й більше, а до обох її кінців прив'язав по чималому шматку корала. У мене пішло на це багатенько часу, бо раз у раз доводилося або лізти в лагуну, або дертися на дерево — залежно від обставин. Нарешті я щосили розкрутив над головою линву й запустив нею у птаха. За першим разом я не влучив, але за другим линва обвилася навколо його лап, потім ще раз і ще. П'ятниця впав. Линву я кидав, стоячи по пояс у воді, а як тільки птах звалився, я вискочив на берег і перетяв йому ножем горло...

Згадувати про це мені не хочеться й тепер. А тоді я відчував себе просто вбивцею, хоч і кипів від люті на того птаха. Я стояв над ним і дивився, як кров цебенить на білий пісок, а його гарні довгі ноги та шия сіпаються в передсмертній агонії. Ох!..

Після цієї трагедії наді мною прокляттям нависла самітність. Боже милосердний, ви собі навіть не уявляєте, як мені бракувало того птаха! Я сидів біля його трупа й тужив. Мене аж дрож проймав, коли я кидав погляд на свій похмурий, німотний атол. Я згадував про те, яким гарним пташеням був мій П'ятниця, щойно вилупившись, і скільки кумедних

звичок він мав, поки не зіпсувався. Хтозна, якби я його був тільки поранив, то потім, може, виходив би й навчив жити мирно. Коли б я мав якийсь інструмент, то видовбав би в кораловому ґрунті яму й поховав його. На душі в мене було так, ніби я розлучився з людиною. Про те, щоб епіорніса з'їсти, я не міг навіть думати. Отож я кинув його в лагуну, і дрібна риба обгризла на ньому все до кісток. Я навіть не залишив собі з нього пір'їн. А потім одному типові, що подорожував на яхті, якось спало на думку подивитися, чи ще існує мій атол.

Він з'явився саме вчасно. Мені стало на тому пустельному острові так тоскно, що я вже подумав, чи не зайти якомога далі в море і там покласти край усім клопотам земним або просто наїстися отої зеленої погані з бородавками...

Кістки я продав чоловікові на ім'я Вінслоу, що держав крамницю неподалік від Британського музею, а він, за його словами, перепродав їх старому Геверсу. Той, видно, не знав, що таких великих кісток ще ніхто не знаходив, і вони привернули до себе увагу вже після його смерті. Птаха назвали Aepiornis... Не пригадуєте, як там далі? [137]

— Aepiornis уазШз, — підказав я. — Смішно, але саме про ці кістки мені якось розповідав один мій товариш. Коли знайшли кістяк епіорніса із стегенною кісткою завдовжки цілий ярд, то вирішили, що більшого не буває, і його назвали Aepiornis taxitus. Потім хтось роздобув ще одну стегенну кістку завдовжки чотири фути шість дюймів чи й більше, і того птаха назвали Aepiornis їпап. Згодом, після смерті старого Геверса, в його колекції знайшли вашого уазШз, а потім трапився й уазгіззішиз.

— Вінслоу так мені й казав, — промовив чоловік з рубцем. — Коли знайдуться ще епіорніси, то якесь наукове світило, мовляв, ще вдарить грець. Але ж дивні історії часом стаються з людиною, чи не так?